PETRONEL ZAHARIUC[*]
GHEORGHE LAZĂR[**]

DOCUMENTE DIN SECOLELE XVII−XVIII PRIVITOARE LA ISTORIA MĂNĂSTIRII GOLIA ŞI A SATULUI CAJBA (ŢINUTUL IAŞI)[***]

Printre documentele rătăcite din arhiva mănăstirii Golia, care nu au luat drumul mănăstirii Vatoped de la Muntele Athos, se află şi cele câteva zeci ajunse pe încurcate căi în Muzeul oraşului Agnita, după care au fost preluate de Direcţia Judeţeană Sibiu a Arhivelor Naţionale. Documentele au fost rânduite, destul de confuz, în două dosare, iar cele mai vechi, importante şi frumoase dintre ele sunt privitoare la satul Cajba (Cajva), din vechiul ţinut al Iaşilor, din stânga Prutului, a cărui istorie a fost, astfel, „regăsită”. În unele dicţionare şi lucrări de istorie locală, prima atestare documentară a acestui sat a fost socotită a fi cea cuprinsă în documentul din 3 iulie 1375, în urma unei confuzii cu satul Cajvana (Căjveni)[1], din ţinutul Suceava, stăpânit de Luca Arbure şi de neamul său, iar alte lucrări încep istoria cunoscută a acestei aşezări cu anul 1607, când a fost pomenită („dealul Cajbii”) într-o hotarnică a unui sat vecin, Balotina[2].

Din documentele pe care le publicăm mai jos reiese întâia atestare directă a satului Cajva, cuprinsă în primul document cu dată sigură, 20 februarie 1606, prin care Ieremia Movilă judecă pricina dintre Toader Calapod aprod şi Bilic şi Grozin, fiul lui Mihailo, pentru a patra parte din jumătatea satului Cajva, pe care aceştia au cumpărat-o de la ruda lor, Cârstea păhărnicel. În acest document, regăsim şi prima atestare indirectă a localităţii, în anul 1585 (fără lună şi zi): „ei <Bilic şi Grozin> au arătat înaintea noastră ispisoc de cumpărătură de la Petru voievod, de la care sunt acum 21 de ani, precum că au cumpărat de bunăvoie, pentru 140 de zloţi tătăreşti”[3]. Aşadar, în domnia lui Petru vodă Şchiopul, în 1585, satul avea o istorie lungă în spate, de vreme ce se ajunsese la împărţirea moşiei şi la vânzarea unor părţi din ea. În grupajul de mai jos este cuprins şi un act mai vechi cu o lună şi câteva zile decât cel din 20 februarie 1606, anume actul din 14 ianuarie, dar care nu are dată de an, prin care Drăghici şoltuz şi 12 pârgari din

---

[*] Profesor univ. dr., Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi.
[**] Cercetător ştiinţific, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române, Bucureşti.
[***] Acest studiu face parte dintre rezultatele proiectului de cercetare UEFISCDI, IDEI, nr. PN-II-ID-PCE-2012-4-0552.

[1] Vladimir Nicu, *Localităţile Moldovei în documente şi cărţi vechi. Îndreptar bibliografic*, vol. I, Chişinău, 1991, p. 119; *DRH*, seria A. Moldova, vol. VII, întocmit de Ioan Caproşu, Bucureşti, 2012, p. 146−148.

[2] Ion Ţâbuleac, *Satul natal Cajba* (http://cajbeni.blogspot.ro/).

[3] Documentul nr. 2 (vezi şi doc. nr. 4, în care este amintită aceeaşi cumpărătură din vremea lui Petru Şchiopul, precum şi doc. nr. 5, unde sunt pomenite cumpărături de la Calapod şi de la Soroceanul, făcute în vremea aceluiaşi domn).

Ştefăneşti şi Alexa vornic de Ştefăneşti mărturisesc că Pătraşco Beşină din Terhovţi a vândut a patra parte din satul Cajva, din mijlocul satului, lui Petrache grecul din Cajva şi soţiei sale Sofronia, cu 42 de taleri. Ca urmare, am restabilit data de an, 1606, prin coroborarea cu actul din 5 aprilie 1606, prin care Ieremia vodă Movilă întăreşte mărturia de mai sus (actul dezvăluie că alături de cumpărători s-a aflat şi fratele Sofroniei, Căprian, tatăl Anastasiei).

Această generaţie de stăpâni ai unor părţi din satul Cajva şi-a vândut stăpânirile unor puternici şi influenţi boieri ai vremii: mai întâi, Dumitrache Chiriţă (Paleologul)[4] mare postelnic, iar mai apoi Nicoară (Nicoriţă) mare vornic. La un moment dat, în rândul stăpânilor Cajvei era să intre şi marele hatman Orăş, dar nu a mai plătit suma cuprinsă în zapisul de vânzare, pe care „nu ştiu cum s-au prilejit de l-am pierdut (doc. nr. 7). Marele vornic Nicoară a intrat printre stăpânii acestui sat în urma unei morţi de om, făptuită de un boiernaş de acolo, Gheorghiţă, fiul lui Toader din Cajba. Pentru a-i scoate „capul de la pierzare”, fraţii săi, Gligorie şi Pătraşco, au fost nevoiţi să-i vândă marelui vornic o parte de sat, la 15 septembrie 1619, pe care o moşteniseră de la bunicul lor, Mihăilă[5]. Pe lângă stăpâni, boieri mari şi mici, o mărturie hotarnică din primii ani de domnie ai lui Vasile vodă Lupu cuprinde şi numele vătămanului satului Cajva, Ambros[6].

Şi această nouă generaţie de stăpâni ai satului Cajva a fost înlocuită, prin confiscări şi prin daruri, în vreme ce, din generaţia veche, cei puţini care mai rămăseseră au continuat să vândă. Postelnicul Dumitrache Chiriţă (Paleologul) a murit în lupta de la Cornul lui Sas, iar averea i-a fost confiscată de Ştefan Tomşa. După câţiva ani, soţia sa, Maria, s-a întors în ţară, în domnia lui Constantin Movilă, şi a reuşit să-şi redobândească satele pierdute, pe care, neavând copii, le-a dăruit rudelor sale şi ale răposatului ei soţ, mănăstirilor din ţară şi de la Locurile Sfinte şi slugilor casei sale. Unuia dintre cei din urmă, Nicolachi vameş, încă Dumitrache Chiriţă i-a dat „danie şi dar”, „pentru slujba lui, cu care l-a slujit, jumătate din seliştea Cajva, ce este pe pârâul Dubovăţ, în ţinutul Iaşilor” (nr. 11)[7], iar jupâneasa Maria i l-a înapoiat, după ce s-a întors din pribegie. Vameşul Nicolachi a stăpânit mulţi ani jumătatea de selişte, iar când s-a îmbolnăvit, a vândut-o lui Toma Cantacuzino mare vornic al Ţării de Sus, la 8 martie 1839, cu 90 de galbeni (nr. 10). Acum se intersectează întâmplător istoria satului Cajva cu istoria mănăstirii Golia, prin faptul că actul de vânzare a fost scris în limba greacă de ieromonahul Ioan, egumenul mănăstirii Golia[8]. O parte din jumătatea rămasă de sat,

[4] Doc. nr. 4 (stăpânirea asupra acestui sat şi a altora i-a fost întărită marelui postelnic de Constantin vodă Movilă, la 16 august 1609; L. T. Boga, *Documente din Arhivele Basarabiei <1607−1806>*, Chişinău, 1931, p. 6−9, nr. III; *Catalogul documentelor moldoveneşti din Arhiva Istorică Centrală a Statului (CDM)*, I, Bucureşti, 1957, p. 329, nr. 1429), 5, 6, 8.

[5] Ion Ţâbuleac, *op. cit.* Gaşpar vodă Graţiani, la 12 aprilie 1620 (*DIR*, XVII/4, p. 447−449, nr. 576; *CDM*, I, p. 437, nr. 1943) şi Radu vodă Mihnea, la 26 şi 27 martie 1624 (*DIR*, XVII/5, p. 278−282, nr. 366, 367; *CDM*, II, Bucureşti, 1959, p. 58, nr. 204, 205), îi vor întări lui Nicoară mare vornic stăpânirea asupra moşiilor sale, printre care şi asupra acestei părţi din Cajva, din ţinutul Iaşi.

[6] *DRH*, A. Moldova, vol. XXIII, întocmit de Leon Şimanschi şi Nistor Ciocan, Bucureşti, 1996, p. 429, nr. 381.

[7] În acest act, scris foarte frumos de un diac experimentat, Dumitraşco, numele marelui vornic apare în forma neobişnuită: „Theoma”.

[8] Până acum, acest egumen al mănăstirii Golia nu a fost cunoscut din alte documente. Pentru egumenii acestei mănăstiri, vezi Florin Marinescu, *Mănăstirea Golia în arhiva Vatopedului. Egumenii, privilegiile, moşiile şi metoacele*, în *Mănăstirea Golia. 350 de ani de la sfinţirea ctitoriei lui Vasile Lupu (Studii şi documente)*, volum coordonat de Sorin Iftimi, Iaşi, Editura Doxologia, 2010, p. 155; Sever Zotta, *Mănăstirea Golia. Schiţă istorică*, Iaşi, 1925, p. 26.

Toma Cantacuzino a dobândit-o prin „scoaterea din călărăşie” a lui Andronachi, nepotul unuia dintre vechii stăpâni ai Cajvei, Rentea, pentru care a plătit la Vistieria domnească 30 de lei (nr. 12). Acest „călăraş”, ca şi alte rude de-ale sale pomenite în aceste documente, drept aprozi sau hânsari, arată îndeletnicirile ostăşeşti ale mărunţilor boiernaşi, care au stăpânit Cajva până când moşia a ajuns să fie cumpărată de mari boieri. Tot la Toma Cantacuzino a ajuns şi partea din sat pe care o stăpânise marele vornic Nicoară. Acesta a fost cumnatul şi unul dintre boierii credincioşi ai lui Miron Barnovschi, împreună cu care a plecat în Polonia, iar din această pricină Vasile vodă Lupu l-a considerat trădător şi i-a confiscat moşiile[9], după care le-a dăruit boierilor săi credincioşi, printre care se afla şi Toma Cantacuzino, care a împlinit, probabil astfel, cea mai mare parte a hotarului satului. La 18 ianuarie 1647, marele vornic al Ţării de Sus, Toma Cantacuzino, s-a putut declara stăpân peste hotarul satului de peste Dubovăţ, pe Hirina, la judecata cu stăpânii din Tomeşti, Zidureni, Bisericani şi Balotina, pe care a câştigat-o, chiar dacă unul dintre stăpânii Zidurenilor, Căldăruşă, a arătat un uric „de la Alexandru vodă cel de apoi, ce-au făcut Slatina” (nr. 13)[10]. Peste jumătate de an, marele vornic a cumpărat probabil ultima parte a satului, „a patra parte din partea de sus”, de la urmaşii vechilor stăpâni, cu 80 de lei (nr. 14).

De acum, până la sfârşitul vieţii, întregul sat a fost stăpânit de Toma Cantacuzino, după care a trecut, printr-un act din 30 iunie 1668, în stăpânirea fiicei sale, Nastasia, soţia paharnicului Ion Racoviţă („Cajva, sat întreg la ţinutul Iaşilor”)[11]. Nastasia a murit chiar în acest an[12], iar averea sa a rămas pe mâna soţului său şi a fiului, nevârstnic la acea vreme, Mihai. Jupâneasa a fost înmormântată lângă părinţii săi în biserica mănăstirii Golia[13], aşa cum va însemna fiul ei, peste opt decenii („fiind şi răposata maica noastră îngropată la această sfântă mănăstire”), cu puţini ani înainte de a se „trage” şi el lângă strămoşi şi a fi înmormântat într-o biserică din Constantinopol. De fapt, chiar acest lung interval, de 83 de ani, este şi o lungă tăcere aşezată deasupra istoriei satului Cajva. În numărul destul de mare de documente Racoviţeşti[14] şi de documente basarabene publicate până acum, nu am identificat vreunul care să cuprindă

---

[9] Nicolae Stoicescu, *Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova (sec. XIV−XVII)*, Bucureşti, 1971, p. 421−422; *DRH*, A. Moldova, XXVI, vol. întocmit de Ioan Caproşu, Bucureşti, 2003, p. 51−52, nr. 59.

[10] Uricul de la Alexandru vodă Lăpuşneanu nu s-a păstrat sau nu a fost descoperit până acum (vezi *DRH*, A. Moldova, VI, vol. întocmit de Ioan Caproşu, Bucureşti, 2008, *passim*).

[11] *Documente privitoare la istoria oraşului Iaşi*, vol. II, editat de Ioan Caproşu, Iaşi, 2000, p. 140, nr. 156/B (actul a fost editat şi de Gh. Ghibănescu, *Ispisoace şi zapise*, III/2, p. 73−76, nr. 49, însă numele satului a fost citit greşit: „Cojanca”; acelaşi editor a publicat un fragment din act şi în *Surete şi izvoade (Fereştii – Vaslui)*, XVI, Iaşi, 1926, p. 94, unde numele satului a fost citit: „Cajna”, în această formă fiind preluat şi de M. Racoviţă-Cehan, *Familia Racoviţă-Cehan. Fişe nominale şi fotografii*, Bucureşti, 1942, p. 58). În prima versiune a acestui act de împărţeală între copiii lui Toma Cantacuzino, din 9 martie 1667, satul Cajva a fost pus în partea Catrinei, viitoarea soţie a lui Velişco Costin (*Documente privitoare la istoria oraşului Iaşi*, vol. II, p. 138−139, nr. 156/A).

[12] M. Racoviţă-Cehan, *Familia Racoviţă-Cehan. Genealogie şi istoric*, Bucureşti, 1942, p. 13.

[13] Piatra ei de mormânt nu s-a păstrat (vezi N. Iorga, *Inscripţii şi însemnări din bisericile Iaşului*, Bucureşti, 1907, p. 49−65; Constantin Bobulescu, *Biserica Golia, cu hramul Înălţarea Domnului nostru Iisus Hristos*, în *Inscripţii din bisericilor din oraşul Iaşi*, manuscris A 1580, Biblioteca Academiei Române, f. 86−113; Sever Zotta, *op. cit*., p. 36−38), iar acest act de închinare este prima dovadă a faptului că Nastasia (Anastasia) a fost înmormântată în biserica mănăstirii. În spiţa Cantacuzino, din volumul *Familiile boiereşti din Moldova şi Ţara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică şi biografică*, vol. III, *Familia Cantacuzino*, coordonator şi coautor Mihai Dim. Sturdza, Bucureşti, 2014, p. 24−25, se presupune corect, prin analogie cu înmormântarea surorii ei, Ecaterina, la mănăstirea Golia, că şi locul de îngropăciune al Nastasiei a fost tot în acest lăcaş, fără ca în studiile strânse în carte să se găsească vreo trimitere care să certifice această presupunere.

[14] Gh. Ghibănescu, *Surete şi izvoade*, Iaşi, 1914, 426 p.

şi această moşie, cu sau fără oameni. La 15 octombrie 1751, într-o frumoasă şi emoţionantă „carte", bătrânul domn al Moldovei şi al Ţării Româneşti dăruieşte „sfintei şi dumnezeeştii mănăstiri Goliei, ce iaste în Moldova, în oraşul Iaşului, unŭ satu întregu, ce să numéşte Cajba, în ţinutul Iaşului, şi altu satu, iar întregu şi iar în ţinutul Iaşului, ce să numéşte Stolnicénii, cu locu de hăleşteu, tot într-acest ţinut, ca să fie pentru pomenirea sufletului nostru şi al răposaţilor părinţilor noştri şi al răposatului strămoşului nostru, Toma vornicul. Deci dar, noi acéste doao sate, fiind bune şi drépte ale noastre, le-am închinat sfintei mănăstiri ca să le stăpânească în véci" (nr. 16). De acum înainte, istoria aşezării de pe Dubovăţ şi istoria aşezămintelor bisericeşti din oraşul Iaşi (Golia) şi de la Sfântul Munte (Vatoped) vor merge împreună, dar nu pentru vecie, ci doar pentru un veac şi jumătate[15].

În vremea în care Mihai vodă Racoviţă a făcut această închinare, pentru pomenirea acelei ramuri cantacuzineşti din care se trăgea şi care îşi avea mormintele în mănăstirea Golia, în scaunul de la Iaşi era domn fiul său şi strănepotul începătorului acestei ramuri, marele vornic Toma Cantacuzino. De aceea, mănăstirea Golia a intrat destul de repede în stăpânirea acestui sat, al cărui nume s-a schimbat, acum, din Cajva în Cajba. Chiar în actul de danie, Mihai Racoviţă a scris greşit numele satului, probabil în forma „Slajva", aşa cum apare în primul act de după închinare, dat de fiul său Constantin Mihail Cehan Racoviţă voievod, la 8 iulie 1752, pentru egumenul Gherasim, ca să-şi stăpânească „moşiia Stolnicenii i Slajva, ci sîntu la ţinut Eşului, cari moşii îi sînt sate danii mănăstirii Golâi de preînălţat părintele domnii mele, măria sa, Mihai vodă, şi să-şi ia a zece din pâni, din fânaţ, din prisăci cu stupi, din grădini cu legumi, din livezi cu pomi, din bălţi cu peşte, din tot locul cu tot venitul"[16].

Egumenul a primit cu bucurie aceste privilegii, numai că, atunci când a ajuns la faţa locului, la moşia ce-i era „dată danii di la măria sa Mihai Racoviţă voievod, ci este piste Prut la ţinutul Eşului, la ocolul Ciuhurului, pi vale Dubovăţului, anume Cajba[17]", a văzut că hotarele acesteia erau încălcate din toate părţile, de aceea i-a cerut lui Matei Ghica să-şi cureţe pietrele de hotar. La 14 octombrie 1755, vornicul de poartă Ioan Meleghi a văzut că, din două părţi, moşia se învecina cu Cohneştii, Săbotca, Bisericanii, Tomeştii, Ilişenii, Balotina Mică, Balotina Mare şi Vasileuţii Mici, „care aceste moşii, toate s-au scurtat curmezişu de un locu pentru o moarte de om ce s-au făcutu atunce şi pe acele vremi, pe cându au fostu Toma, vornicu mari, moşul mării sale, lui Mihai vodă, şi de unde s-au scurtat li-au lipit la moşia Cajba"; iar în celelalte două părţi cu moşia Hăjdienii şi seliştea Duşmanii ale mănăstirii Cetăţuia şi cu moşiile Vasileuţii Mari şi Boteşti. Oamenii bătrâni, răzeşi şi megieşi, care au fost strânşi la hotărnicire, printre care s-au aflat Velişcu Stavăr şi Andronache vechilul mănăstirii Golia, au mărturisit cum „au umblat hotarul, pe cându au fostu supt stăpânire mării sale, lui Mihai vodă, şi mai pe urmă au stăpânit şi dumnealui Iordache Cantacuzino vel logofăt". Mărturia hotarnică arată că o vreme, cât Mihai vodă a domnit în Ţara Românească sau s-a aflat la Constantinopol, satul Cajva a fost stăpânit sau doar administrat de Iordache Cantacuzino mare logofăt, care era cumnatul domnului, fiind căsătorit cu sora vitregă a acestuia,

---

[15] La începutul secolului XX, mănăstirea Vatoped de la Muntele Athos stăpânea 1.047 de deseatine de pământ în Cajba, iar ţăranii, în număr de 733 de suflete, posedau 1.149 de deseatine (Zamfir Arbore, *Dicţionarul geografic al Basarabiei*, Bucureşti, 1904, p. 44).

[16] DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 114 (ultima cifră din veleat a fost întărită cu altă cerneală, de aceea se reconstituie cu greu). Constantin Racoviţă i-a mai dat lui Gherasim mitropolit de Sevastia şi egumen al Goliei un act asemănător, ca să-şi stăpânească satul Stolnicenii, la 4 iunie 1752 (*ibidem*, f. 117).

[17] *Ibidem*, f. 80–81 (în act numele moşiei a fost scris „Cajva", după care a fost modificat în „Cajba").

Ecaterina[18]. Acelaşi vornic de poartă, Ioan Meleghi, a fost chemat de egumenul Mitrofan să-i lămurească încurcăturile legate de semnele de hotar dintre Cajba şi moşiile Buteşti, a lui Velişcu Stavăr, şi Hăjdienii, a mănăstirii Cetăţuia. Vornicul a început treaba, dar confruntându-se cu mărturii divergente, a cerut egumenului de la Golia să vorbească cu egumenul de la Cetăţuia şi să-i trimită zapisele vechi ale moşiei Hăjdieni, pentru că hotarnica nu se poate face „în doo-trii zâle", având nevoie şi de „ceva de cheltuială, că pi oameni nu poţi să-i strângi fără de ceva băutură"[19].

Nu ştim dacă s-au trimis banii şi cât s-a bătut la alegerea hotarelor, însă stabilirea hotarului nu a adus sfârşitul problemelor pentru egumenul Gherasim, pentru că moşia trebuia lucrată, iar casele satului fuseseră părăsite de mult. De aceea, a reuşit să obţină de la Scarlat vodă Ghica, la 11 iunie 1759, o carte de slobozenie prin care era „volnic a chema şi a strânge oameni streini dintr-alte părţi de loc, şi oricât de mulţi ar vini şi s-ar aşeza la această numită silişte de la domnia mea vor fi în milă şi în odihnă până în trii luni, nimărui nimic nu vor da, iar după ce să va împlini sorocul cărţii domnii méle, atunce să margă vornicelul de la ispravnicul ţinutului ca să-i aşeză la bir după putinţa lor, iar de nu să vor odihni, după aşezământul ce le va face ispravnicul, atunce să viie vornicul cu 2–3 oameni, care vor fi mai capite, şi să aducă şi izvod de toţi oamenii anumé, şi să vor aşeza cu birul la Vistieriie după putinţa lor". Domnul îi porunceşte ispravnicului de ţinut să nu-i supere pe oameni, „dar şi ei să se feriască, oamenii din ţară pintre dânşii să nu-i priimască, nici să-i mistuiască, că aflându-să un lucru ca acesta, apoi nu numai că nu să va păzi buna lor tocmală, ci şi pe vornicel şi pe cei mai capité să vor pedepsi cu urgiie de către domnia mea"[20].

Având în vedere perioada foarte scurtă pentru care oamenii au primit scutire deplină de dări, trei luni, este de presupus că nu au dat năvală ca să facă sat. Totuşi, după doi ani, egumenul Gherasim a putut vinde „orânda" satului unui evreu, urmând ca acesta să-şi „stăpânească orânda din sat, ca nimeni altul să nu fie volnic a vinde horilcă, sau rachiu, sau vin sau medu, nici un feliu de băutură acolo, în satul Cajba, fără numai jâdovul după tocmală"[21]. După ce a aşezat cât de cât satul, egumenul a putut să-l şi încredinţeze cuiva pentru administrare. Astfel că l-a găsit pe pitarul Neculai Cogălniceanu, pe care l-a făcut vechil peste moşiile Cajba şi Golăiaşi. Numai că acesta, după câţiva ani, s-a făcut stăpân peste Cajba, „zicând că iaste moşii a lui şi nu-l sufere pe egumen ca să ia venit moşii", egumenul fiind nevoit să scoată o „carte" de la marii boieri ai Divanului, pentru ca să-i poată lua de pe moşie legiuita zeciuială[22].

Oricum, mănăstirea Golia a întâmpinat multă vreme mari dificultăţi în stăpânirea satului. De aceea, în catagrafia din 1772–1773, întocmită în vremea ocupaţiei ruseşti, satul Cajba apare ca fiind stăpânit de mănăstirea Cetăţuia din Iaşi, având 73 de case ţărăneşti, 3 slujitori, 12 ţigani, 2 preoţi, 2 mazili (Gheorghe şi Constantin) şi 2 scutelnici[23]. Greşeala, căci despre o greşeală este vorba, s-a datorat faptului că mănăstirea Cetăţuia stăpânea două moşii vecine, Hăjdienii şi Duşmanii, întinzând hotarele acestora peste moşia Cajba, care aparţinea mănăstirii Golia. Poate pentru ca greşeala să nu se mai repete, în recensământul din 1774, satul Cajba nu mai apare printre satele ţinutului Iaşi.

---

[18] M. Racoviţă-Cehan, *Familia Racoviţă-Cehan. Fişe nominale şi fotografii*, p. 40.

[19] DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 57–58.

[20] *Ibidem*, f. 121.

[21] *Ibidem*, f. 126 (20 mai 1761).

[22] *Ibidem*, f. 59 (14 aprilie 1772).

[23] *Recensămintele populaţiei Moldovei din anii 1772–1773*, în *Moldova în epoca feudalismului*, vol. VII, partea I, alcătuit de P. G. Dmitriev şi P. V. Sovetov, Chişinău, 1975, p. 194.

În ciuda tuturor acestor probleme, mănăstirea Golia a continuat să se îngrijească de moşia Cajba, sperând să obţină şi un oarecare venit. Astfel, la 23 aprilie 1777, egumenul Nicodim vinde pentru şase ani venitul acestei moşii lui Nicola fost căpitan de Ciuhur, urmând ca acesta să dea în fiecare an mănăstirii câte 70 de lei. În ultimul an al contractului au apărut neînţelegeri între egumen şi fostul căpitan, iar pentru tranşarea lor au fost mobilizaţi locuitorii, s-au plăsmuit acte, s-au trimis jalbe la domn, ca până la urmă boierii caimacami să găsească că dreptatea îi aparţine egumenului de la Golia[24]. Nici noului egumen, Mitrofan, nu i-a fost mai uşor, având de făcut faţă atât la „oamenii ce şăd pe acea moşie, cât şi la alţi împregiuraşi, care de la o vreme s-au obrăznicit, şi de la o vreme ară pe unde voesc de strâcă fânaţul, neînţelegând de vechilul mănăstirii, di să pricinueşte pagubă”[25]. Înainte de 1790, moşia a fost „vândută cu anul” unui negustor armean, care nu a făcut o afacere prea bună, tot „din pricina lăcuitorilor de pin satele de pinpregiur, carii apărându-i moşiile lor, di le au de fânaţ şi de arături, îşi păşunează vitele şi calcă moşia aceasta a mănăstirii, fără a avea vreun folos de la dânşii, şi aduc mănăstirii pagubă”[26].

Până la urmă, toate aceste tulburări au făcut ca satul să se deşerte de oameni, iar Cajba să redevină „moşie fără sat”. Cu toate acestea, egumenul Mitrofan a continuat să se lupte pentru stăpânirea moşiei şi pentru refacerea satului, înaintând o jalbă domnului, în aprilie 1793, prin care arată că „sfânta mănăstire Golăia, având o moşii făr de sat, anume Cajba, la ţinutul Iaşi, şi moşiile ce sînt pinpregiurul ei sînt cu sate”, imaşul ei este încălcat de satul Duşmanii al mănăstirii Cetăţuia şi de şi de satul răzăşesc Căldăruşa[27]. Ca urmare, Mihai vodă Suţu porunceşte, la 3 mai 1793, lui Neculai Balş fost mare vornic de aprozi şi lui Vasile Roset fost mare comis, ispravnici de ţinutul Iaşi, să cerceteze starea moşiei Cajba, pentru că acolo, „nefiind oameni cu lăcuinţă, şi toate satele ce-ar fi prinpregiurul numitei moşii nu numai că toată hrana ş-ar fi făcând pe ce moşie şi nici un adetiu a moşii n-ar fi dând, ci încă şi tot imaşul vitelor sale l-ar fi făcând tot pe moşia mănăstirii, iarăşi făr de nici o învoială”[28]. Porunca domnească a fost pusă în practică de ispravnicii ţinutului Iaşi, care îi cer căpitanului ocolului Ciuhur să meargă la faţa locului şi să le ceară locuitorilor de pe moşiile vecine să se învoiască cu egumenul mănăstirii Golia, dacă vor să se hrănească de pe moşia Cajba[29].

În anii ce au urmat s-a înfiripat din nou viaţă în casele risipite de pe moşia Cajba, ajungând ca, în primii ani de după ocupaţia rusească (1817), satul să numere 11 gospodării[30]. Dar ne oprim aici cu povestea „regăsită” a acestui sat din vechiul ţinut al Iaşilor, aşteptând ca din arhiva bogată a mănăstirii Vatoped de la Muntele Athos[31] şi din impresionanta arhivă de la Chişinău să apară noi informaţii cu care să se scrie istoria aşezării din stânga Prutului şi a aşezământului din dreapta Prutului până la desfiinţarea nenorocitei „însărcinări”, pe care a primit-o acest râu, aceea a fi hotar în inimă de ţară (1918).

---

[24] DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 23 (1782 august 15).

[25] *Ibidem*, f. 15.

[26] *Ibidem*, f. 16 (1790 mai 27; porunca Divanului Moldovei); plângerea egumenului a fost înaintată marilor boieri înainte de 24 mai (*ibidem*, f. 21−22). În aceeaşi pricină, egumenul Mitrofan a trimis şi o jalbă domnului (fără dată; *ibidem*, f. 42).

[27] *Ibidem*, f. 55−56.

[28] *Ibidem*, f. 78.

[29] *Ibidem*, f. 54 (9 mai 1793).

[30] Ion Ţâbuleac, *op. cit.*

[31] Florin Marinescu, Vlad Mischevca, *Mitropolitul Grigore Irinupoleos (1764−1846). Studii şi documente referitoare la egumenul grec al Goliei*, Iaşi, 2010, p. 37.

Pe lângă aceste interesante documente privitoare la moşia şi satul Cajva, în dosarele pomenite mai sus mai sunt câteva acte, din ultimii ani ai secolului XVIII şi din primii ani ai celui următor, în care se vorbeşte despre alegerea hotarelor moşiilor Burnăreşti şi Bubuioci, „la ţinutul Orheiului, pe apa Bâcului, la satele din gios, aproape de Bender”[32], care se amestecaseră rău cu hotarul moşiei Cobusca[33], în aşa fel încât boierii hotarnici s-au întrebat dacă nu cumva moşia din urmă le-a „înghiţit” pe cele dintâi. Tot de dinainte de ocupaţia rusească, din octombrie−decembrie 1807, în acelaşi dosar sunt şi opt documente, care vorbesc despre cumpărăturile făcute de căminarul Ioan Matfeu (sau Maftei), vechilul doamnei Zoe Moruzi, de la răzeşii din satul Căcărăzeni, pe Bâc, în ţinutul Orhei[34]. Având în vedere faptul că Smaragda, fiica doamnei Zoe, a fost înmormântată la Golia, în aprilie 1804, credem că aceste părţi de sat au fost dăruite mănăstirii Golia, în amintirea şi pentru sufletul tinerei mlădiţe domneşti, moartă la doar 17 ani[35].

Printre aceste acte, care au legătură directă cu mănăstirea Golia, s-au mai strecurat, întâmplător sau nu, şi două hârtii, una scrisă în slavă, cealaltă în româneşte, pe care am socotit de cuviinţă să le publicăm, din pricina interesantului lor conţinut. Documentul slav, din 18 ianuarie 1615 (nr. 9), este referitor la satul Iurcăuţi, din ţinutul Cernăuţi, fiind cunoscut în istoriografia noastră prin intermediul a două traduceri, cu omisiuni şi greşeli, care au fost publicate. Publicarea originalului se impunea, fie şi doar pentru a arăta că poreclele unor dregători (Scaraotschi; „căpetenia dracilor”) sau preoţi (Bogorodiţa; „Născătoare de Dumnezeu”) nu sunt greşeli ale traducătorilor din secolele XVIII−XIX, ci apar aidoma în textul slav. Documentul românesc, din 13 aprilie 1664 (nr. 15), este inedit, iar prin publicarea lui se adaugă o fărâmă la cunoaşterea istoriei creditului moldovenesc din secolul XVII şi la biografia „creditorului” Franguli, mai întâi săoar şi apoi mare vameş[36].

În concluzie, ne bucurăm că am putut aduce în circuitul ştiinţific acest bogat grupaj de documente, prin care am „regăsit” istoria pierdută a unei aşezări din stânga Prutului, din vechiul ţinut al Iaşilor şi am adăugat câteva informaţii la bogatele istorii ale mănăstirii Golia, din oraşul Iaşi, şi ale familiilor Cantacuzino şi Racoviţă.

---

[32] DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 46 (12 aprilie 1796; poruncă domnească de la Alexandru Ioan Calimah, în urma jalbei care i-a fost trimisă de arhimandritul Simion, exarh din mănăstirea Golia).

[33] *Ibidem*, f. 50−51 (27 iunie 1796); dosarul mai cuprinde şi alte trei documente în aceeaşi pricină, din 29 ianuarie 1796 (f. 38−39), început de secol XIX (jalbă a egumenului către domn, prin care cere dreptul de a-şi hotărnici moşia Burnăreşti, aşa cum a făcut hatmanul Sandulache Sturza cu părţile pe care le-a cumpărat din Cobusca; f. 76); 30 aprilie 1806 (porunca lui Alexandru vodă Moruz către medelnicerul Isache, prin care îi cere să facă hotarnica Burnăreştilor; nenumerotat).

[34] *Ibidem*, f. 92−106 (9 octombrie – 9 decembrie 1807).

[35] Sever Zotta, *op. cit.*, p. 25.

[36] I. Caproşu, *O istorie a Moldovei prin relaţiile de credit până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, Iaşi, 1989, p. 109, 130.

1. **<1606/7114> ianuarie 14**

† Се ȣбо аз, Дръгичи шолтȣз, и в҃і пръгари ѡт тръгȣ Щефънещи и Алеѯа ȣрѣдник ѡт Щефънещи. Ѡже прїиде прѣд наме Пътрашко Бешинъ ѡт Терховци и марторосил прѣд наш стол аже продал свою правȣ ѡтнинȣ и дѣднинȣ ѡт село Кажва, четвrътаа част ѡт село Кажви, еже ест посрѣд село, част его, и съ хотар, еже ест по близ Рентѣ, пониже части Рентеи.

И аз продадох Пътракиеви, грекȣлȣи[1] ѡт Кажви и женѣ его Софранїи, за м҃в талери стари, да бъдет еȣ ѡт съда напрѣд ѡтнина и чадом их, на веки, съ въсеа части, четвертаа част ѡт Кажви, како више пишем.

А при наш(е) токмежи [аз] били сїи ȣрѣдници више писаннїи и ини люде доб<ри>[2].

А на болшȣю крѣпост(и) приложи Дръгичи шолтȣ<зȣ>[3] търговскѵю печати …[4] Алеѯа ȣрѣдник къ семȣ моемȣ записȣ.

Поп(а) Билаш писал.

† Пис ȣ Щефънещи, ген(арїе) д҃і.

† Како ест хотар по маткȣ Хиринеи ѡткъ Новосадѣни.

† Iată dar eu, Drăghici şoltuz, şi 12 pârgari din târgul Ştefăneşti şi Alexa vornic din Ştefăneşti. Iată a venit înaintea noastră Pătraşco Beşină din Terhovţi şi a mărturisit înaintea scaunului nostru că a vândut a sa drepată ocină şi dedină din satul Cajva, a patra parte din satul Cajva, care este în mijlocul satului, partea lui, şi cu hotar, care este aproape de Rentea, mai jos de partea Rentei.

Şi eu am vândut lui Petrache, grecului[1] din Cajva, şi soţiei lui, Sofronia[5], pentru 42 de taleri vechi, ca să-i fie şi de acum înainte ocină şi fiilor lor, în veci, cu toată partea, a patra parte din Cajva, cum mai sus scrie.

Şi la tocmeala noastră au fost aceşti vornici mai sus scrişi şi alţi oameni buni.

Iar spre mai mare tărie a adăugat Drăghici şoltuz pecetea târgului la acest zapis al meu …[4] Alexa vornic.

Popa Bilaş a scris.

† Scris la Ştefăneşti, ianuarie 14.

† Precum este hotarul până în matca Hurinei dinspre Novosadéni.

Data de an am stabilit-o după documentul numărul 3, din 1606 aprilie 5.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 31. Original slavon, hârtie, cerneală cafenie, rupt la îndoituri şi pătat, sigiliul târgului Ştefăneşti aplicat în ceară neagră, căzut, şi sigiliul lui Alexa vornic, aplicat în ceară neagră, căzut; cu o traducere, cu omisiuni, din 20 mai 1795 de Andrei Sabin căpitan.

[1] Aşa în original.
[2] Rupt.
[3] Omis.
[4] Un cuvânt neclar, pentru că se află pe îndoitura actului.
[5] În textul slav: „Sofrania”.

2. **1606 (7114) februarie 20, Iaşi**

† Иѡ Еремїа Могила воевода, Б(о)жїею м(и)л(о)стїю, г(о)сп(о)д(а)ръ Земли Мѡлдавскои. Ѿже прїиде прѣд нами и прѣд ѵсими нашими молдавскими болѣри слꙋга наши Тоадер Калапод апрод и тѣгал(и) на Билик и Грозин, с(ы)нъ Михаило, радї четврътаа част ѿ половина село ѿ Кажва, чтож(е) ѡни себи кꙋпили ѿ племеника их, Кръстѧ пъхърничел, и хотѣл(и) им вратитит. А ѡни ѵказали прѣд нами исписок кꙋпеженїи ѿ Петра воеводї, что сѵт томѵ к҃а лѣт(и), ꙗкож(е) кꙋпили за доброволи, за сто и четир(и) десѧт злати татарских.

Ино съмотрил(и) есми съ нашим Съвѣтом и ѡбрѣтохом им право, ꙗко неможет им никто ѿ толика врѣмѧ вратитї, занеж(е) ест давнаа врѧмѧ, и ꙋчинили себе тамо ставѵ и садове и мног(о) келтованїе. Ино ѡстал(и) Тоадер Калапод ѿ въсего права. А слꙋги наши Билик и Грозин, с(ы)нъ Михаило, ѡправили сѣ и поставили себе ферїю ꙋ наш Вистїiар, к҃д злати.

Тѧм радї, како да не имает их никто маи[1] тѣгатї а ни добиватї николиже, прѣд сїѧ лист г(о)сп(од)ств(а) ми.

Пис ѵ Iac, в(ъ) л(ѣ)т(о) ҂з҃рдї февруарїе к҃.

† Г(о)сп(о)динъ велѣл.

† Вел логофет ꙋч(ил).

И искал Стрѡичи лѡгофет <m. p.>.

Дръган Тъꙋтꙋл <писал>.

† Io Eremia Movilă voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Moldovei. Iată a venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveni sluga noastră Toader Calapod aprod şi au pârât pe Bilic şi Grozin, fiul lui Mihailo, pentru a patra parte din jumătate de sat din Cajva, pe care ei au cumpărat-o de la ruda lor, Cârstea păhărnicel, şi au vrut să o întoarcă. Dar ei au arătat înaintea noastră ispisoc de cumpărătură de la Petru voievod, de la care sunt acum 21 de ani, precum că au cumpărat de bunăvoie, pentru 140 de zloţi tătăreşti.

Deci am căutat cu Sfatul nostru şi am găsit dreptate lor, pentru că nu poate nimeni de atâta vreme să întoarcă, pentru că este de multă vreme, şi şi-au făcut acolo iaz şi livezi şi multă cheltuială. Şi a rămas Toader Calapod de toată legea. Iar slugile noastre Bilic şi Grozin, fiul lui Mihailo, s-au îndreptat şi şi-au pus ferâie în Vistieria noastră, 24 de zloţi.

Pentru aceea, nimeni să nu aibă a mai[1] pârî şi nici a dobândi niciodată, înaintea acestei cărţi a domniei mele.

Scris la Iaşi, în anul 7114 <1606> februarie 20.

† Domnul a poruncit.

† Marele logofăt a învăţat.

Şi a iscălit Stroici logofăt <m. p.>.

Drăgan Tăutul <a scris>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 63. Original slavon, hârtie, cerneală neagră, sigiliu domnesc mic, timbrat, având în câmp stema Moldovei, puţin clar; cu o traducere din 19 mai 1795 de Andrei Sabin căpitan.

[1] Aşa în originalul slavon.

3. 1606 (7114) aprilie 5, Iaşi

† Иѡ Єремїа Могила воевода, Б(о)жїею м(и)л(о)стїю, г(о)сп(о)д(а)ръ Земли Мѡлдавскои. Ѡже прїидошѣ прѣд нами и прѣд нашими болѣри Софронїѧ и съ братаничѣ своа, Анастасїѧ, дъщa Къпрїꙗн, съ еднъ запис за сведелство ѿ Алеѯа ȣрѧдник и ѿ Дръгич шолтȣз и ѿ в͡ї пръгари ѿ тръг Щефънещти, ꙗкоже кȣпила Софронїѧ съ мъжем своим, Петрѧ грек, и Къпрїꙗн, ѿт(ь)цъ Настасїи, до колѣ били живи, четврътаа част ѿ село Кажва, что ȣ болост Ꙗскомѵ, что ест посрѣд села, пониже части Рѣнтеи, ѿ Пътрашко Бешинъ, за четир(и) десѣт и два талери битьх. И заплатили емѵ исплъна, ѿпрѣд ними.

Ино ми, видѣвши тот запис за сведелство ѿ тих виш(е) писаних людї добрих. А ми есми вѣровали, тѣм радї, како да ест им и ѿ нас ȣрик и ѿнина, съ въсем доходом.

И ин да с(ѧ) неȣмишает.

Пис ȣ Ꙗс, в(ъ) л(ѣ)т(о) ҂з͡рдї април(їе) е͡.

† Г(о)сп(о)динъ реч(е).

† Бел логофет ȣч(ил).

И искал Стрѡичи лѡгофет <m. p.>.

Дръган Тъȣтȣл <писал>.

† Io Eremia Movilă voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Moldovei. Iată a venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri Sofronia şi cu nepoata sa de frate, Anastasia, fiica lui Căprian, cu un zapis de mărturie de la Alexa ureadnic şi de la Drăghici şoltuz şi de la 12 pârgari din târgul Ştefăneşti, precum că a cumpărat Sofronia cu bărbatul său, Petrea grecul, şi Căprian, tatăl Nastasiei, până când a trăit, a patra parte din satul Cajva, în mijlocul satului, care este în ţinutul Iaşilor, mai jos de partea Réntei, de la Pătraşco Beşină, pentru patruzeci şi doi de taleri bătuţi. Şi i-a plătit deplin, dinaintea lor.

Deci noi, văzând acel zapis de mărturie de la acei mai sus scrişi oameni buni. Iar noi încă le-am încredinţat, pentru aceea, ca să le fie şi de la noi uric şi ocină, cu tot venitul.

Şi altul să nu se amestece.

Scris la Iaşi, în anul 7114 <1606> aprilie 5.

† Domnul a zis.

† Marele logofăt a învăţat.

Şi a iscălit Stroici logofăt <m. p.>.

Drăgan Tăutul <a scris>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 3. Original slavon, hârtie, cerneală neagră, puţin rupt la îndoituri, sigiliu domnesc mic, timbrat, având în câmp stema Moldovei, puţin clar.

4. 1609 (7117) aprilie 8, Iaşi

† Иѡ Костантин Могила воевода, Б(о)жїю м(и)л(о)стїю, г(о)сп(о)д(а)ръ Земли Молдавскои. Ѡж(е) прїидоши пред нами и пред нашими болѣри наши слȣги Грозин апрод, с(ы)нъ Михаило, и Гаврил хънсърел, с(ы)нъ Билик, по их

доброи волѣ, неким непонѵждени а ни присиловани, и продали их правою ѡтн(и)нѵ ѡт иписок кѵпежнои, что имали ѡт(ь)ци их виш(е) писаних, Михаило и Билик, ѡт Петра воеводї, ѡт половина село Кажва на Дȣборѫц, четврътаа част, что ȣ волост Ꙗскои. Та продали нашемȣ вѣрномȣ и почетенномȣ болѣринѵ, п(а)нȣ Дȣмитракїи Кирици великомѵ постелникȣ, за тридесѣт[1] талери сребних. И заплатил им исплъна.

Тѣм радї, како да ест[2] емѵ и ѡт наст тоа част ѡт Кажва ѡтн(и)нѵ и викѵпленїе, съ въсем доходом.

И ин да с(ѧ) не ȣмишает.

Пис ѵ Ꙗс, в(ъ) л(ѣ)т(о) ҂зрзі ап(рилїе) и҃.

† Г(о)сп(о)д(и)нъ реч(е).

† Костантин Могила воевода <m. p.>.

† Строичи вел логофет ȣч<ил>[3].

И искал Строичи логофет <m. p.>.

† Небожатко <писал>.

† Io Costantin Movilă voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Moldovei. Iată au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri slugile noastre Grozin aprod, fiul lui Mihailo, şi Gavril hânsărel, fiul lui Bilic, de bunăvoia lor, de nimeni siliţi şi nici asupriţi, şi au vândut dreapta lor ocină din ispisoc de cumpărătură, pe care l-au avut taţii lor mai sus scrişi, Mihailo şi Bilic, de la Petru voievod, din jumătatea satului Cajva pe Dubovăţ, a patra parte, care este în ţinutul Iaşi. Aceasta au vândut credinciosului şi cinstitului nostru boier, pan Dumitrachi Chiriţi mare postelnic, pentru treizeci[1] de taleri de argint. Şi le-au plătit deplin.

Pentru aceea, ca să le fie şi de la noi această parte din Cajva ocină şi cumpărătură, cu tot venitul.

Şi altul să nu se amestece.

Scris la Iaşi, în anul 7117 <1609> aprilie 8.

† Costantin Movilă voievod <m. p.>.

† Stroici mare logofăt a învăţat.

Şi a iscălit Stroici logofăt <m. p.>.

† Nebojatco <a scris>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 27. Original slavon, hârtie, cerneală cafenie, sigiliu domnesc mic, timbrat, având în câmp stema Moldovei şi legenda: „† Їѡ Костантин Могила воевода” („† Io Costantin Movilă voievod”), întretăiată de stema Movileştilor.

[1] Cuvânt adăugat de altă mână cu altă cerneală, în aceeaşi vreme.
[2] Cuvânt scris între rânduri.
[3] Rupt.

5. **<1609 septembrie 1 – 1610 august 31> (7118), Iaşi**

† Иѡ Костантин Могила воевода, Б(о)жїею м(и)л(о)стїю, г(о)сп(о)д(а)ръ Земли Молдавскои. Ѡже прїиде прѣд нами и пред нашеми молдавскими болѣри Грозка, с(ы)нъ Малик, неким непонȣжден(и) а ни присилован(и), и продал свои правою ѡтинѵ за кѵпежно, что имает ѡт Калапод и ѡт Сорочѣнѵл, ѡт половина село Кажва, четвръта част, ѡт икписок что имали ѡт Петра воеводї.

Та продали нашемѵ вѣрномѵ и почитен болѣрин, Кирици Дȣмитраки великомȣ постелник, радї тридесѣт и пет талери сребних. И заплатил емѵ въси исплъна, съ п(и)н(ѣ)ѕи готов(и), прѣд нас.

Тѣм радї, како да ест емѵ права ѡтиннȣ и викѵпленїе, съ въсѣм доходами.

И ни да с(ѧ) неȣмишаест, прѣд сим лист г(о)сп(о)дств(а) ми.

Пис ȣ Ꙗш(и), л(ѣ)т(о) ҂зрӥі.

† Сам г(о)сп(о)динъ реч(е).

† Костантин Могила воевода <m. p.>.

† Ȣрѣке ȣчил и искал <m. p.>.

† Харитон <писал>.

† Io Costantin Movilă voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Moldovei. Iată a venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri Grozca, fiul lui Malic, de nimeni silit şi nici asuprit, şi a vândut dreapta sa ocină de cumpărătură, pe care o avea de la Calapod şi de la Soroceanul, din jumătatea satului Cajva, a patra parte, din ispisoc pe care l-a avut de la Petru voievod. Aceasta a vândut-o credinciosului şi cinstitului nostru boier, Chiriţi Dumitrachi mare postelnic, pentru treizeci şi cinci de taleri de argint. Şi i-a plătit toţi deplin, cu bani gata, înaintea noastră.

Pentru aceea, ca să-i fie dreaptă ocină şi cumpărătură, cu tot venitul.

Şi altul să nu se amestece, înaintea acestei cărţi a domniei mele.

Scris la Iaşi, anul 7118 <1609 septembrie 1 – 1610 august 31>.

† Însuşi domnul a zis.

† Costantin Movilă voievod <m. p.>.

† Uréche a învăţat şi a iscălit <m. p.>.

† Hariton <a scris>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 46. Original slavon, hârtie, cerneală neagră, sigiliu domnesc mic, timbrat, având în câmp stema Moldovei şi legenda: „† Їѡ Костантин Могила воевода” („† Io Costantin Movilă voievod”), întretăiată de stema Movileştilor.

6. <1609 septembrie 1 – 1610 înainte de aprilie 21> (7118), Iaşi

† Пан Пътрашко вел дворник Вишнѣи Земли, и пан Никоар(ъ) вел вистѣрник, и пан Боȣл вистѣрник, и Гїѡргїе дворник, и Гїѡргїе Балше дворник, и Еремїа дворник, и Тоадер Драготъ дворник и Гїѡргїе Башотъ. Ѡже прїидошѣ пред наме Лѵпѵл апрод, съ теста его Софронїѧ, жина Петри грек, неким непонѵждени а ни пресиловани, и продал своа права ѡтн(и)нѵ ѡт иеписок за кѵпежно, что имали ѡт Еремїꙗ воеводї, четвръта част ѡт село Кажва, что ест посрѣд села, пониже част Рѣнтеи, что тое село ест на Прȣтѣ, ȣ волост Ꙗских.

Та продали п(а)нѵ Дѵмитраки Кирица великомѵ постелник, радї шестї десѣт талери сребних, и тот иеписок за кѵпежно, что имали ѡт Еремїꙗ воеводї, ещеже дал ȣ рȣки г(о)сп(о)дств(а) си. И заплатили им въси исплъна, съ п(и)нѣѕи готови, прѣд наме.

Тѣм радї, како да ест емѵ права ѡтн(и)нѵ и викȣпленїе, съ въсѣм доходом.

И ин да с(ъ) не ȣмишает.

Пис ѹ Ѩш(и), л(ѣ)т(о) ҂зриї.

† **Пътрашко дворник искал** <m. p.>; **Никоар(ъ) вист(ѩрник)** <m. p.>; **Ѩз, Боѹл вист(ѩрник)** <m. p.>; **Гїѡргїє дворник** <m. p.>; **Балше дворник глотнїи** <m. p.>.

† Pan Pătraşco mare vornic al Ţării de Sus, şi pan Nicoară mare vistiernic, şi pan Boul vistiernic, şi Ghiorghie vornic, şi Ghiorghie Balşe vornic, şi Eremia vornic, şi Toader Dragotă vornic şi Ghiorghie Başotă. Iată au venit înaintea noastră Lupul aprod, cu soacra lui, Sofronia, soţia lui Petre grecul, de nimeni silit şi nici asuprit, şi a vândut dreapta sa ocină din ispisoc de cumpărătură, pe care l-au avut de la Eremia voievod, a patra parte din satul Cajva, care este în mijlocul satului, mai jos de partea Réntei, care acest sat este la Prut, în ţinutul Iaşilor.

Aceasta au vândut panului Dumitrachi Chiriţa mare postelnic, pentru şaizeci de taleri de argint, şi acel ispisoc de cumpărătură, pe care l-a avut de la Eremia voievod, încă l-au dat în mâinile domniei sale. Şi le-a plătit totul deplin, cu bani gata, înaintea noastră.

Pentru aceea, ca să-i fie dreaptă ocină şi cumpărătură, cu tot venitul.

Şi altul să nu se amestece.

Scris la Iaşi, anul 7118 <1609 septembrie 1 – 1610 august 31>.

† Pătraşco vornic a iscălit <m. p.>; Nicoară vornic <m. p.>; Eu, Boul vistiernic <m. p.>; Ghiorghie vornic <m. p.>; Balşe vornic de gloată <m. p.>.

Data finală de lună şi zi a fost stabilită după întărirea domnească din 21 aprilie 1610 (vezi documentul nr. 8).

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 36. Original slavon, hârtie, cerneală neagră, şapte sigilii inelare aplicate în aceeaşi cerneală (vezi foto).

7. 1610 (7118) ianuarie 25, Iaşi

† Eu, Orăş ce-am fost hatman, însu-mi mărturisescu cu acest zapis al mieu cum au vénit Grozca den Cajva cu un zapis ce-au avut de cumpărătură. Deci au dat Grozca[1] în mâna mea acel zapis şi era să plătescu eu a patra parte de Cajva, partea Grozcăi. Deci într-aceaia s-au prilejit de-au vândut Grozca aceaia a patra partea de sat den Cajva giupânului Dumitrachi Câriţiei, postelnicului celui mare.

Deci domnea-sa, postelnicul, au cerşut acel zapis [sul] de la mine să i-l dau domnéi sale. Deci eu mărturisescu că acel zapis nu ştiu cumu s-au prilejit de l-am pierdut. Deci de s-are şi afla undeva s-au de s-erea[2] scotea undeva den vro mărturie la vréun giudeţ să nu să credze. De aceasta, de să să ştie.

Şi pre mai mare credinţa me-m pus şi mâna me la cestu zapis al mieu şi peceate me înc-am pus mai gios.

Пис ѹ Ѩш(и), ген(арїє) кє, в(ъ) л(ѣ)т(о) ҂зриї.

† **Ѡръш бив хатман искал** <m. p.>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 29. Original, hârtie, cerneală cafenie, sigiliul inelar aplicat în ceară verde, al lui Orăş hatman, căzut.

[1] Scris: **Грозька.**
[2] Aşa în orig.

8. **1610 (7118) aprilie 21, Iaşi**

† Иѡ Костантин Могила воевода, Б(о)жїю м(и)л(о)стїю, г(о)сп(о)д(а)ръ Земли Молдавскои. Ѿж(е) прїидоши пред нами и пред нашими болѣри Софронїѫ, жена Петре гречин, и със зѣт еи, слꙋга наши Лѵп(ꙋ)шор апрод, по их доброи воли, неким непонꙋждени а ни присиловани, и продали их правою ѡтн(и)нѵ и викꙋпленїе ѡт исписок кꙋпежнои, что имал ѡт с(вѧ)то почившаг(о) покоинаг(о) родителѣ ...[1] г(о)сп(о)дств(а) ми, Єремїѫ воеводї, четврътаа част ѡт село Кажва, что ест по срѣд села, пониже част Рѣнти, на Дꙋбовѫц, что ꙋ волост Ꙗскомѵ, что било им кѵпежно ѡт Пътрашко Бешинѫ. Та продали ѡни нашемѵ вѣрномѵ болѣринѵ, панѵ Дѵмитракїи Кирици великомѵ постелник, за шестдесѧт талери сребних. И заплатил им исплъна, ѡтпред нами.

Тѣм радї, како да ест емѵ и ѡт нас ѡтн(и)нѵ и потвръжденїе, съ въсем доходом.

И ин да с(ѧ) не смѣшает.

Пис ꙋ Ꙗс, в(ъ) л(ѣ)т(о) ҂зрий ап(рилїе) ка.

† Г(о)сп(о)д(и)нъ реч(е).

† Костантин Могила воевода <m. p.>.

† Пътрашко дворник ꙋч(ил) и искал <m. p.>.

† Небожатко <писал>.

† Io Costantin Movilă voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Moldovei. Iată au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri Sofronia, soţia lui Petre grecul, şi cu ginerele ei, sluga noastră Lupuşor aprod, de bunăvoia lor, de nimeni siliţi şi nici asupriţi, şi au vândut deapta lor ocină şi cumpărătură din ispisoc de cumpărătură, pe care l-au avut de la înainte sfânt răposatul, părintele …[1] domniei mele, Eremia voivod, a patra parte din satul Cajva, care este în mijlocul satului, mai jos de partea lui Réntea, pe Dubovăţ, ce este în ţinutul Iaşi, pe care au cumpărat-o de la Pătraşco Beşină. Aceasta au vândut-o ei credinciosului nostru boier, pan Dumitrachi Chiriţi mare postelnic, pentru şaizeci de taleri de argint. Şi le-au plătit deplin, dinaintea noastră.

Pentru aceea, ca să-i fie şi de la noi ocină şi întăritură, cu tot venitul.

Şi altul să nu se amestece.

Scris la Iaşi, în anul 7118 <1610> aprilie 21.

† Domnul a zis.

† Costantin Movilă voievod <m. p.>.

† Pătraşco vornic a învăţat şi a iscălit <m. p.>.

† Nebojatco <a scris>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 93. Original slavon, hârtie, cerneală cafenie, sigiliu domnesc mic, timbrat, având în câmp stema Moldovei şi legenda: „† Їѡ Костантин Могила воевода” („† Io Costantin Movilă voievod”), întretăiată de stema Movileştilor; cu o traducere, cu omisiuni, din 19 mai 1795 de Andrei Sabin căpitan.

[1] Urmează două slove sau o prescurtare neclare.

9. **1615 (7123) ianuarie 18, Iurcăuţi**

† Петрѫ Скараѡтскии староста Черновскии свѣдителствѵем сим листом нашим. Ѡже прїидоша пред нас Продан и съ брат си, Глигорї, с(ы)нове покоинаг(о) Иѡнашка ѡт Юркъꙋци, и съ ч(и)ститим листом величествїа г(о)сп(о)дства си, г(о)сп(о)д(и)на нашег(о) м(и)л(о)стиваг(о) ѡт Щефана воеовода, како аби есми хотарили и слѣпили ꙋ село, ꙋ Юркъꙋци, съ кнѧгинѣ покоинаг(о) Дѵмитра Ленци, которьх бист треи[1] братїа: покоиник К(а)раско и сестра ег(о), Марика, мати покоинаг(о) Иѡнашко, ѡт(ь)ца Продан, и третїа част Ленцина.

Таж(е) аз, ꙋвидѣхом ч(и)стити лист величествїа г(о)сп(о)дства си, г(о)сп(о)д(и)на ни, и съ Бобрик вел ват(ав), и съ Бахрин ват(ав), и съ Иван ват(ав), и съ Дѵмитрашко, и съ Мац диак, и съ Романко ап(род), и съ поп Б(о)г(о)р(о)д(и)ца[2], и съ поп Лѵчка, и съ поп Павъл ѡт Боꙗнчик и съ люд(и)ми добрьми ѡткр(ь)стними ѡт Вьрвовъц и ѡт Боꙗанчик и ѡт Юркъꙋци, и съмотрихмо како а би есми раздѣлимо тое село, рько мое, Юркъꙋци, на три част(и): една част, Продановн и братѵ ег(о), Григорїеви, котораа им ест ѡтнина и дѣднина по их мошеи[1], Марикъи, и покоиник ѡт(ь)цъ си, Иѡнашко; дрѵга част, таг(о) тиж(е) села, покоинаг(о) Караска, брата Марикьи, котораа частѵ бист заложил Караско ѵ Ѡнчюл стар, котораа част искѵпил покоиник Їѡ<н>[3]ашко, радї ͠слг залт(и) татарскхих, ѡт(ь)цѣ Продановн и Глигорїе, како имают и исписоаче[1] ѡт бл(а)гоч(и)стивих и прежде почивших г(о)сп(о)дареи, ѡт Богдан воевод и ѡт Еремии воевод. А третиа част, Ленцоае и чадом их, съ бист съ покоиник Дѵмитрѵ Ленцѣ.

Таж(е) ми съмотрихом и потокмихмо их, по их добра волѫ, и поставихмо три стльпи ѡт вишнии кѵт до нижни, по длиж(е) села. А третїа част, котора сѫ достала Ленцоае и чадом их, то ест ѡт мостка тот кѵт по близ двѵр покоинаг(о) Ленци, и со сѵд(ь)ми еи. А сих ͠в част(и) продадови, тиж(е) съ тих сѵсид(и), по близ поток, имают бити, а ѵ поли ѡт нив(и) имают сѫ тъ<к>[3]мити ни вами и сѣножати, <имати>[3] ͠в част(и) Продановн и Глигории, а трѣтїа част Ленцоае. А ѡт ставов ест: вишнии став Ленцоае, тот нижнии став имает ест испѵстити Ленцоае и рьба изловити, а тот став Продан имает ег(о) заставити и потокмити.

А сии исписок имают собѣ потрвръдити ѡт ч(и)стита порта г(о)сп(о)д(и)на ни.

А кто би имал сѫ вьмишати въ сїа тъкмала да бѫдет триклѫт и проклѫт ѡт ͠тиї преѡт[1] еж(е) бист вь Никеи. На что приложихмо печати наших ко семѵ листѵ нашемѵ.

Пис ѵ Юркъѵци, въ л(ѣ)т(о) ͠҂зрке ген(арїе) ͠иї.

† Petrea Scaraotschi staroste de Cernăuţi mărturisesc cu această scrisoare a noastră. Iată au venit înaintea noastră Prodan şi cu fratele său, Gligori, fiii răposatului Ionaşco din Iurcăuţi, şi cu cinstită cartea măritei sale domnii, a domnului nostru cel milostiv de la Ştefan voievod, ca îndată să le hotărâm şi să le stâlpim la sat, la Iurcăuţi, cu cneaghina răposatului Dumitru Lenţi, căci au fost trei[1] fraţi: răposatul Crasco şi sora lui, Marica, mama răposatului Ionaşco, tatăl lui Prodan, şi a treia parte a Lenţei.

De aceea eu, văzând cinstita carte a măritei sale domnii, a domnului nostru, şi cu Bobric mare vătaf, şi cu Bahrin vătaf, şi cu Ivan vataman, şi cu Dumitraşco, şi cu Maţ diac, şi cu Romanco aprod, şi cu popa Bogodoriţa, şi cu popa Lucica, şi cu popa Pavăl din Boiancic şi cu oameni buni dimprejur, din Vârbovăţ şi din Boiancic şi din Iurcăuţi, am

socotit şi le-am împărţit acel sat Iurcăuţi, cu mâna mea, în trei părţi: o parte a lui Prodan şi a fratelui lui, Grigorie, care le este lor ocină şi dedină de pe moaşa[1] lor, Mariica, şi de pe răposatul tatăl lor, Ionaşco; altă parte, de asemenea din acelaşi sat, a răposatului Carasco, fratele Maricâi, care parte a fost zălogită de Carasco la Onciul bătrânul şi pe care a răscumpărat-o răposatul Ionaşco, tatăl lui Prodan şi al lui Gligorie, pentru 233 de zloţi tătăreşti, pentru care au avut şi ispisoace[1] de la binecinstitorii şi înainte răposaţii domni, de la Bogdan voievod şi de la Eremia voievod. Iar a treia parte, a Lenţoae şi a copiilor ei, care sunt făcuţi cu Dumitru Lenţea.

De asemenea, le-am socotit şi le-am tocmit, de bunăvoia lor, şi am pus trei stâlpi din cutul de sus până în jos, de-a lungul satului. Iar a treia parte, care a venit Lenţoae şi copiilor ei, aceea este cutul de la pod până aproape de curtea răposatului Lenţi, şi cu vecinii ei. Iar celelalte două părţi, din apropierea râului, de asemenea cu acei vecini, au fost vândute, iar din câmp, din pământuri şi din fânaţ să aibă a se tocmi între ei, având să ia 2 părţi Prodan şi Gligorie, iar a treia parte Lenţoae. Iar pentru iazurile ce sunt: iazul de sus să fie a Lenţoae, iar iazul cel din jos să aibă a-l slobozi Lenţoae şi să vâneze peştele, iar acest iaz să aibă Prodan a-l zăgăzui şi a-l tocmi.

Iar acest ispisoc să aibă a-l întări la cinstita Poartă a domniei noastre.

Iar cine va vrea să încalce această tocmeală să fie blestemat şi afurisit de 318 Preoţi[1] care au fost la Nicheia.

La aceasta am adăugat peceţile noastre la această carte a noastră.

Scris la Iurcăuţi, în anul 7123 <1615> ianuarie 18.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 93. Original slavon, hârtie, cerneală cafenie, rupt puţin la îndoituri şi pătat, şase sigilii inelare aplicate în cerneală neagră, având în câmpuri slove în ligatură şi păsări; unul dintre ele, al lui Petrea Scaraotschi, are în câmp slovele: **Петрѧ** („Petrea”).

EDIŢII: Teodor Bălan, *Familia Onciul. Studiu şi documente*, Cernăuţi, 1927, p. 20–21, nr. 16 (traducere a aproximativ două treimi din document, cu multe omisiuni şi neclarităţi); *DIR*, A. Moldova, XVII/3, Bucureşti, 1954, p. 177–178, nr. 274 (traducere din secolul XVIII, cu multe greşeli în special la citirea numelor şi cu data de lună greşită: „septembrie”, iar de aceea şi anul de la Hristos editorii l-au calculat greşit: „1614”; Biblioteca Academiei Române, CLVII/98).

[1] Aşa în original.
[2] Întregire probabilă.
[3] Rupt.

10. **1639 (7147) martie 8**

Nicolachi vameș vinde satul Cajva, din ținutul Iași, marelui stolnic Toma Cantacuzino, pentru 90 de florini, dându-i și documentele vechi. Vameşul primise satul de la soția postelnicului Dumitrachi Chiriță. Nicolachi era bolnav, la pat, de aceea l-a rugat pe egumenul de la Golia, ieromonahul Ioan, ca să scrie zapisul.

Ieromonahul Ioan, egumenul mănăstirii Golia <m. p.>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 1. Rezumat după original grecesc, hârtie, cerneală neagră, sigiliul mănăstirii Golia aplicat în aceeaşi cerneală, având în câmp icoana hramului (Buna Vestire). Rezumatul a fost făcut de domnul dr. Florin Marinescu, căruia îi mulţumim şi pe această cale.

11. 1645 (7153) august 26, Iaşi

† Иѡ Василїе воевода, Б(о)жїю м(и)л(о)стїю, г(о)сп(о)д(а)ръ Земли Мѡлдавскои. Ѡже прїиде прѣд нами и прѣд въсъми нашими мѡлдавски болѣри, великих и малих, Нѣколаки[1] митник, по его доброю волю, неким непонꙋждени а ни приселовани, и продал своа права ѡтн(и)на и даанїе и дароваанїе, что ѡн имал ѡт Дꙋмитраки Кирици постелник, радї слꙋжбах его, что емѵ слѵжил, пол селищѣ Кажва, что на поток Дꙋбовъци, ꙋ в(о)л(о)ст Ꙗскаго. Та ѡн продал нашемꙋ вѣрномꙋ и поч(и)теномѵ болѣринꙋ, панꙋ Томы великомѵ дворникꙋ Вышнѣи Земли, радї девѣтдесѣт ꙋгарских п(и)н(ѣ)ѕи готови.

И въстал сѣ ег(о) м(и)л(о)сти, п(а)нꙋ Ѳеома[2] вел дворник, и платил ꙋсе испльнно, тих п(и)нн(ѣ)ѕы выш(е) писанни, ҇ч ꙋгарских, п(и)н(ѣ)ѕи готови, ещеж(е) бил его м(и)л(о)сти вел столник, въ рꙋка Нѣколаки[1] митникѵ, ѡтпрѣд нами и прѣд нашими болѣри.

Ино ми, ꙗкоже ꙋвидѣхом их доброволное токмеж(е) и исплъное заплатꙋ, а ми и ѡт нас ещеж(е) дадохом и потвръдихом нашемѵ вѣрнаг(о) и почитеннаг(о) болѣринѵ, панꙋ Ѳе(о)мы[2] вел двѡрник, на тоа выш(е) прѣд реченна селищѣ, Кажва, съ вес приходом, како да бъдет его м(и)л(о)сти праваа ѡтн(и)на и викꙋпленїе и ꙋрик и потвръжденїе, непоколѣбими николиже, на вѣки вѣчнїи. И нарѣденїе, что имал Манолаки[3] митник ѡт Кирицеви постелник, ещеж(е) дадохом въ рꙋкѵ его м(и)л(о)сти.

И ин да с(ѧ) не ѵмишает.

Ꙋ Ꙗс, в(ъ) л(ѣ)т(о) ҂зрнг абгꙋст кѕ.

† Саам г(о)сп(о)д(и)нъ велѣл.

Тодерашко вел лѡг(о)ф(е)т искал <m. p.>.

† Дꙋмитрашко <писал>.

† Io Vasilie voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Moldovei. Iată a venit înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, mari şi mici, Nicolachi vameş, de bunăvoia lui, de nimeni silit şi nici asuprit, şi a vândut a sa dreaptă ocină şi danie şi dar, pe care le-a avut de la Dumitrachi Chiriţi postelnic, pentru slujba lui, cu care l-a slujit, jumătate din seliştea Cajva, ce este pe pârâul Dubovăţ, în ţinutul Iaşilor. Aceasta el a vândut-o credinciosului şi cinstitului nostru boier, pan Toma mare vornic al Ţării de Sus, pentru 90 de ughi, bani gata.

Şi s-a sculat milostivirea sa, panul Theoma[2] mare vornic, şi a plătit totul deplin, acei bani mai sus scrişi, 90 de ughi, bani gata, încă când a fost milostivirea lui mare stolnic, în mâna lui Nécolachi vameş, dinaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

Deci noi, dacă am văzut de bunăvoia lor tocmeală şi deplină plată, iar noi şi de la noi încă am dat şi am întărit credinciosului şi cinstitului nostru boier, pan Theoma[2] mare vornic, pe acea mai sus zisă selişte, Cajva, cu tot venitul, ca să-i fie milostivirii sale dreaptă ocină şi cumpărătură şi uric şi întăritură, neclintit niciodată, în vecii vecilor. Şi dresele, pe care le-a avut Manolachi[3] vameş de la Chiriţă postelnic, încă le-a dat în mâna milostivirii sale.

Şi altul să nu se amestece.

La Iaşi, în anul 7153 <1645> august 26.

† Însuşi domnul a poruncit.

Toderaşco mare logofăt a iscălit <m. p.>.

† Dumitraşco <a scris>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 102. Original slavon, hârtie, cerneală neagră, sigiliu domnesc mijlociu, timbrat, având în câmp un scut polonez, încărcat cu capul de bour, care

are steaua cu şase raze între coarne, iar la dextra semiluna şi spada şi la senestra soarele şi sceptrul; scutul este timbrat de o cască cu lambrechini, care are deasupra o coroană închisă, încadrată de cifrele arabe 1633; de jur împrejur între două cercuri perlate, legenda: **† Їѡ Василїє воевод(а), Б(о)жїю м(и)лостїю, госп(о)дари Земли Мѡлдавск(ои). ҂зрмв** („† Io Vasilie voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Moldovei. 7142 <1633 septembrie 1 – 1634 august 31>"); cu o traducere din 19 mai 1795 de Andrei Sabin căpitan.

[1] Primele trei slove **Ман** au fost transformate în **Ник**, modificând numele Manolache în Nicolachi (vezi mai jos, în textul documentului).

[2] Aşa în original.

[3] Aşa în original, în loc de: **Николаки** (Nicolachi).

12. 1646 (7154) mai 20, Iaşi

† Adecă eu, Andronachi, neputul Réntii den Cajva, scriu şi mărturisăscu cu cest zapis al mieu cum am pus zălog a patra parte de sat de Cajva la dumnealui, la Toma vornicul, şi mi i-au dat, treidzăci de lei, şi m-au ras şi den călărăşie cu cheltuiala dumisal(e), până voiu alége cât va hi partea mea. Dece, de s-a socoti şi să va afla că iaste ocină mai bună decât aceşti bani ce mi i-au dat, să aibă dumnealui vornicul Toma a plătit deplin.

Şi dirése ce-am avut de la moşii miei pe acea a patra parte de sat de Cajva, toate le-am dat pre mâna dumisal(e) vornicului Tomei, denaintea Dobrului de Buteşti, şi denaintea lui Ghiorghi Boţul de Dolheşti, şi denaintea lui Ionaşco Răspop de Bodeşti şi denaintea <a>[1] mulţi oameni buni.

Pentr-acea, noi ceste mărturii, carii mai sus sintem scrişi, dacă am văzut între dumnealor tocmal(ă), într-acesta chip sum mai sus iaste scris, noi încă ne-am pus peceţel(e) şi iscălituril(e), ca să s(e) ştie şi să creadză.

Ꙋ Іас, л(ѣ)т(о) ҂зрнд <7154> **маи к҃** <20>.

Гиѡрги Боц искал <m. p.>; **Иѡнашко Ръспоп искал** <m. p.>[2]; Dobrul <m. p.>; † Eu, Balica, m-am tâ<m>[1]plat într-această tocmal(ă).

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 34. Original, hârtie, cerneală cafenie, patru sigilii inelare în cerneală neagră (vezi foto).

[1] Omis.

[2] „Ghiorghi Boţ a iscălit <m. p.>; Ionaşco Răspop <m. p.>".

13. 1647 (7155) ianuarie 12, Iaşi

† Иѡ Василїє воевода, Б(о)жїю м(и)л(о)стїю, г(о)сп(о)д(а)ръ Земли Мѡлдавскои. Adecă au venit înaintea noastră şi înaintea alor noştri moldoveni şi boiari, la cei mari şi la cei mici, Anton, şi Cornea, şi Ştefan, şi Nechifor, şi Cotârlă şi Ion din sat din Tomeşti, şi Căldăruşe şi alţi oameni ai lui din sat din Ziduréni, şi Tiron, şi Micul, şi Gligorie şi Mihailo din sat din Beserecani, aşijdere, Toader Soroceanul, şi Gligorie, şi Dumitraşco şi Drăgan din sat din Balotinna şi cu alţi oameni ai lor şi s-au pârât de faţi înaintea domniei méle cu al nostru credincios şi cinstit boiarin, dumnealui giupânul Toma marel(e) vornic de Ţara de Sus, dzicându aceşti oameni ce mai sus scriu, cum le trec hotarăle acelor sate a lor preste valea Hirinei şi agiungu până în Dubovăţi şi să timpină cu hotarul Cajvei. Iar boiarinul domniei méle, ce mai sus scriem, aşea au dat

samă înaintea noastră cum hotarăle acelor sate agiungu numai până în matca Hirinei şi acolea să timpină cu hotarul satului dumisale, ce să chiamă Cajva, iar mai multu n-au ei nici o treabă să treacă preste Hirina.

De care lucru, mai bine[1] au îndireptat acéste hotară un uric ce au arătat Călduruşe de la Alexandru vodă cel de apoi, ce-au făcut Slatinna, scriindu pre sat pre Ziduréni şi cu o silişti pre pârăul Hirinei, ce-au fost ascultând de acel sat de Ziduréni, şi le agiungu hotarăle acelor sate, tuturor, numai până în matca Hirinei, iară mai multu nu trec cum au dzis ei, ce-au rămas ei dinnaintea noastră şi din toată légea ţărăi, iar al nostru credincios şi cinstit boiarin, Toma marele vornic, s-au îndireptat, şi am şi hărie de la dumnealui, 12 taleri, în Vistériul nostru.

Derept acéia, de amu înainte ca să aibă a-şi ţiné cineşi hotarul, numai până în matca Hirinei, iar mai multu să nu aibă a să amesteca, nici să să mai pârască de aceasta pâră, niciodată în véci, preste cartea domniii méle.

И ин да с(ѧ) не ѹмишает.
Пис ѹ Иасох, в(ъ) л(ѣ)т(о) ҂зрне <7155/1647>, м(ѣ)с(ѧ)ца ген(аріє) вї <12>.
† Саам г(о)сп(о)д(и)нъ велѧл.
Тодерашко вел лѡг(о)ф(е)т искал <m. p.>.
† Дѹмитрашко <писал>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 68. Original, hârtie, cerneală neagră, sigiliu domnesc mijlociu timbrat (vezi descrierea la documentul nr. 11).

[1] Scris: bîne.

14. **1647 (7155) iulie 1, Iaşi**

† Иѡ Василїє воевода, Б(о)жїю м(и)л(о)стїю, г(о)сп(о)д(а)ръ Земли Мѡлдавскои. Ѡж(е) прїидоше прѣд нами и прѣд н(а)шеми болѣри, великих и малих, Иѡнашко съ жина ег(о), Текла, дъща Пъраски, внѹка Мънѹнтеи, и съ с(ы)нъ им, Андроник, нѣким непоноождени а не присиловани, нъ за их доброю волѣ, и продали своих права ѡтн(и)нѹ и дѧдн(и)нѹ, чтои имали Текла, жина Иѡнашкови, част мати своѧ, Пъраски, ѹ село Кажва, что ест ѹ в(о)лост Ѩскомѹ, на Дѹбовъц, ѡт вес село четврътаа част ѡт вишниаа част, котора част достало сѧ баба им, Мънѹнтеи, ѡт ѹрик за раздѧленїє, что имали ѡт Петра воевода и ѡт ісписок за потвръжденїє ѡт Ѩнкѹл воевода. Таа ѡни продали н(а)шемѹ вѧрномѹ <и>[1] почитеномѹ болѧрин, пан Тома вел дврониk Вишинѧи Земли, радї ѡсим десѧт леѹкови битих, ѡт ватро село, и ѡт полѣ, и ѡт вода и ѡт вес приход, что сѧ изберет на тоа четврътаа част. И въстал сѧ болѣрин нашемѵ, пан Тома вел дврониk, и платили тоти пинѣѕи, п҃ леѹкови бити, въ рѹки Їѡнашко и жина ег(о), Текли, внѹка Мънѹнтеи, и с(ы)нъ им, Андроник.

Тѣм ради, и г(о)сп(о)дств(а) ми, ѩко ѹвидѧхом междо ними за доброи волю токмеж(е) и исплъною заплатѹ, и ѡт нас такождере дадохом и потвръдихом више писаномѵ болѣрин г(о)сп(о)дств(а) ми, Тома вел дворник, на тоа част за ѡтн(и)нѹ ѡт село Кажва, ѡт вес село четврътаа част ѡт вишниа част, како да ест и ѡт нас права ѡтн(и)нѹ и викѹпленїє и ѹрик и потвръжденїє, съ въсѧм доходом.

И ин да сѧ не ѹмишает.
Оу Ꙗс, в(ъ) л(ѣ)т(о) ҂зрне юлїе а҃.
† Сам г(о)сп(о)д(и)нъ казал.
Тодерашко вел лѡг(о)ф(е)т искал <m. p.>.
† Кѡрлат <писал>.

† Io Vasilie voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Moldovei. Iată au venit înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, mari şi mici, Ionaşco cu soţia lui, Tecla, fiica Părascăi, nepoata Mănuntei, şi cu fiul lor, Andronic, de nimeni siliţi şi nici asupriţi, ci de bunăvoia lor, şi au vândut a lor dreaptă ocină şi dedină, pe care a avut-o Tecla, soţia lui Ionaşco, partea mamei sale, Părasca, în satul Cajva, care este în ţinutul Iaşi, pe Dubovăţ, din tot satul a patra parte din partea de sus, care a venit în partea moaşei lui, a Mănuntei, din uric de împărţeală, pe care l-a avut de la Petru voievod şi din ispisoc de întăritură de la Iancul voievod. Aceasta ei au vândut credinciosului şi[1] cinstitului nostru boier, pan Toma mare vornic al Ţării de Sus, pentru optzeci de lei bătuţi, din vatra satului şi din câmp, şi din apă şi din tot venitul, care se va alege de pe acea a patra parte. Şi s-a sculat boierul nostru, pan Toma mare vornic, şi a plătit toţi banii, 80 de lei bătuţi, în mâinile lui Ionaşco şi ale soţiei lui, Tecla, nepoata Mănuntei, şi ale fiului lor, Andronic.

Pentru aceea, şi domnia mea, dacă am văzut între ei de bunăvoia lor tocmeală şi deplină plată, şi de la noi de asemenea am dat şi am întărit mai sus scrisului boier al domniei mele, Toma mare vornic, pe acea partea de ocină din satul Cajva, din tot satul a patra parte din partea de sus, ca să-i fie şi de la noi dreaptă ocină şi cumpărătură şi uric şi întăritură, cu tot venitul.

Şi altul să nu se amestece.
La Iaşi, în anul 7155 <1647> iulie 1.
† Însuşi domnul a arătat.
Toderaşco mare logofăt a iscălit <m. p.>.
† Corlat <a scris>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 108. Original, hârtie, cerneală neagră, sigiliu domnesc mijlociu timbrat (vezi descrierea la documentul nr. 11); cu o traducere din 19 mai 1795 de Andrei Sabin căpitan.

[1] Omis.

15. **1664 (7172) aprilie 30**

† Adecă eu, Dumitraşcu, nepotul Prăjăscului, şi cu frate-miu, Lupaşcu, scriu şi mărturâsăscu cu cestu zapis al nostru cum sîntem daturiu cu o sută de galbeni de a[u]r dumisali lui Sculie agăi. Şi să avem a da bani dumisali cându a véni Frangule din Ţarigrad. Să avem a plăti dumisali bani făr de cuvénté multé, pentru căci făcu[1] bine dumnelui de ne aştaptă d-acei bani.

Şi pre mai mari crédinţa am datu acest zapis pre mâna dumisali lui Sculie denaintea dumilor sale boerilor celor mari, să fie dé maré crédinţă dumisalé.

Şi am şi iscălitu cu mâna noastră, ca s(ă) să ştie.
Ѹ Ꙗс, в(ъ) л(ѣ)т(о) ҂зров <7172/1664> ап(рилїе) л҃ <30>.
Аз, Дѵмитрашко Пръж(ескѹл), искал <m. p.>.

Аз, Раковице Чехан вел лwг(о)ф(е)т, искал <m. p.>.
Аз, Соломон Бърлъденул вел ворник, искал <m. p.>.
Аз, Николаи Раковици хетман <m. p.>.
Σκυλης αγα <m. p.>[2].
Аз, Глигорашко бив спатар, искал <m. p.>.
Аз, Стамати вел пост(алник), искал <m. p.>.
Аз, Лупашку Пръжъскул, искал <m. p.>.
Аз, Тwдерашко бив комис, искал <m. p.>[3].

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 108. Original, hârtie, cerneală neagră, rupt puţin la îndoituri.

---

[1] Modificat din: „faci”.
[2] Lectură probabilă.
[3] „Eu, Dumitraşco Prăjescul, am iscălit. Eu, Racoviţe Cehan mare logofăt, am iscălit. Eu, Solomon Bârlădeanul mare vornic, am iscălit. Eu, Nicolai Racoviţi hatman, am iscălit. Sculi aga. Eu, Gligoraşco fost spătar, am iscălit. Eu, Stamati mare postelnic, am iscălit. Eu, Lupaşcu Prăjăscul, am iscălit. Eu, Toderaşco fost comis, am iscălit.”

16. 1751 (7260) octombrie 15

† De vréme ce, decât toate bunătăţile şi dragostea cea arătată către sfintele mănăstiri şi béserici, mai multă iaste cunoscută facerea de bine şi milosteniia, pentru că cu adevărat aceasta iaste ca nişte pârae ce curgu din izvoarăle céle din evlaviia domnilor şi a altor pravoslavnici creştini şi către sfintele besérici răvărsându-să nu numai că să răcorescu şi să mângâe de ajutoriul lor, ci şi desăvârşitu a să cruţa şi a să păzi cu bunăstarea lor aiavea tuturor arătat iaste că nu sporescu atâta de mult alte chipuri de chivernisére pe sfintele besérici cât acéle stăpâneşti şi creştineşti căzute mile, din care cu darul lui Dumnezeu ca dintr-o fântână să adapă tot bisericescul cliros, după cum şi dumnezeiasca rânduială aşa au tocmit rândueli a nu să chivernisi sfintele şi dumnezeeştile lăcaşuri cu altu mijloc fără de câtu cu milosteniia pravoslavnicilor creştini.

Ci dar, pentru acestu lucru plăcut lui Dumnezeu, şi noi, de a noastră bunăvoe şi cu cuget neîndoitu (fiind şi răposata maica noastră îngropată la această sfântă mănăstire), ne-am milostivit de am dăruit sfintei şi dumnezeeştii mănăstiri Goliei, ce iaste în Moldova, în oraşul Iaşului, unŭ satu întregu, ce să numéşte Cajba[1], în ţinutul Iaşului, şi altu satu, iar întregu şi iar în ţinutul Iaşului, ce să numéşte Stolnicénii, cu locu de hăleşteu, tot într-acest ţinut, ca să fie pentru pomenirea sufletului nostru şi al răposaţilor părinţilor noştri şi al răposatului strămoşului nostru, Toma vornicul.

Deci dar, noi acéste doao sate, fiind bune şi drépte ale noastre, le-am închinat sfintei mănăstiri ca să le stăpânească în véci.

Dar şi sfinţii părinţi ce să vor afla la sfânta mănăstire să fie datorie a ruga de-a pururea pre Preamilostivul Dumnezeu la sfintele săvârşiri şi rugăciuni atât pentru sufletul nostru, cât şi pentru sufletul răposaţilor părinţilor noştri şi al strămoşului nostru şi a pomeni şi pre iubiţii fii noştri, şi nimnea din neamul nostru sau din preaiubiţii fii noştri după săvârşirea noastră să îndrăznească a strămuta sau a strica mila noastră aceasta, care noi, cum am zis, cu cugetu neîndoit şi de a noastră bunăvoe, ca pe un lucru bun al nostru l-am închinat sfintei mănăstiri aceştiia, întărind cartea aceasta a noastră cu adevărata iscălitura şi pecetea noastră.

Văleat 7260 <1751> octomvrie 15 d(â)ni.

Mihai Racoviţi voevod <m. p.>.

DJAN Sibiu, Muzeul Agnita, dosar 1, f. 72. Original, hârtie, cerneală neagră, sigiliu domnesc mic, octogonal, aplicat în cerneală roşie, în câmpul căruia se observă stema unită a Moldovei şi a Ţării Româneşti.

---

[1] Numele satului a fost corectat, atunci când actul a ajuns în Moldova; la început a fost scris, probabil, „Slajva”, la fel ca în primul act de după închinare, dat de Constantin vodă Racoviţă (document din 8 iulie 1752, f. 114).

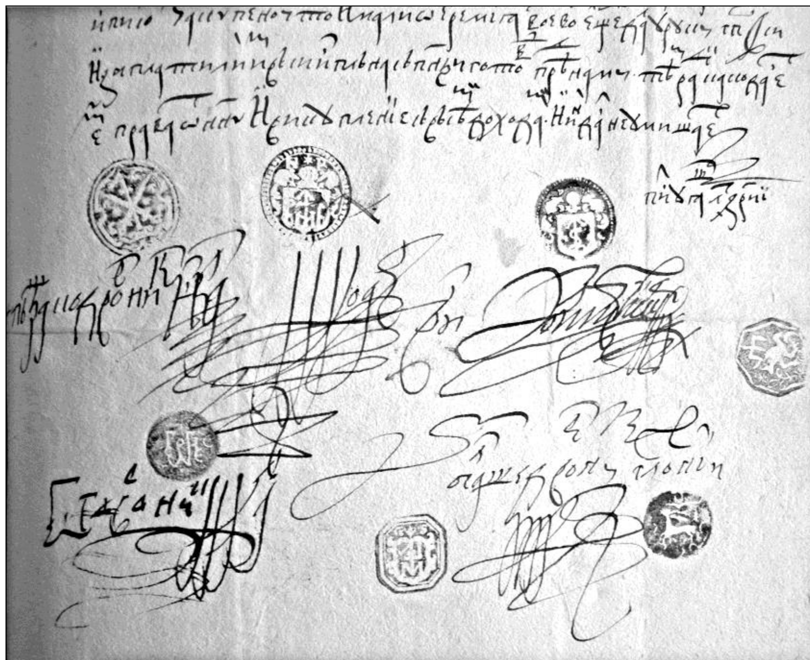
SEVENTEENTH−EIGHTEENTH CENTURY DOCUMENTS REGARDING THE HISTORY OF GOLIA MONASTERY AND OF THE VILLAGE OF CAJBA (REGION OF IAŞI)

(Summary)

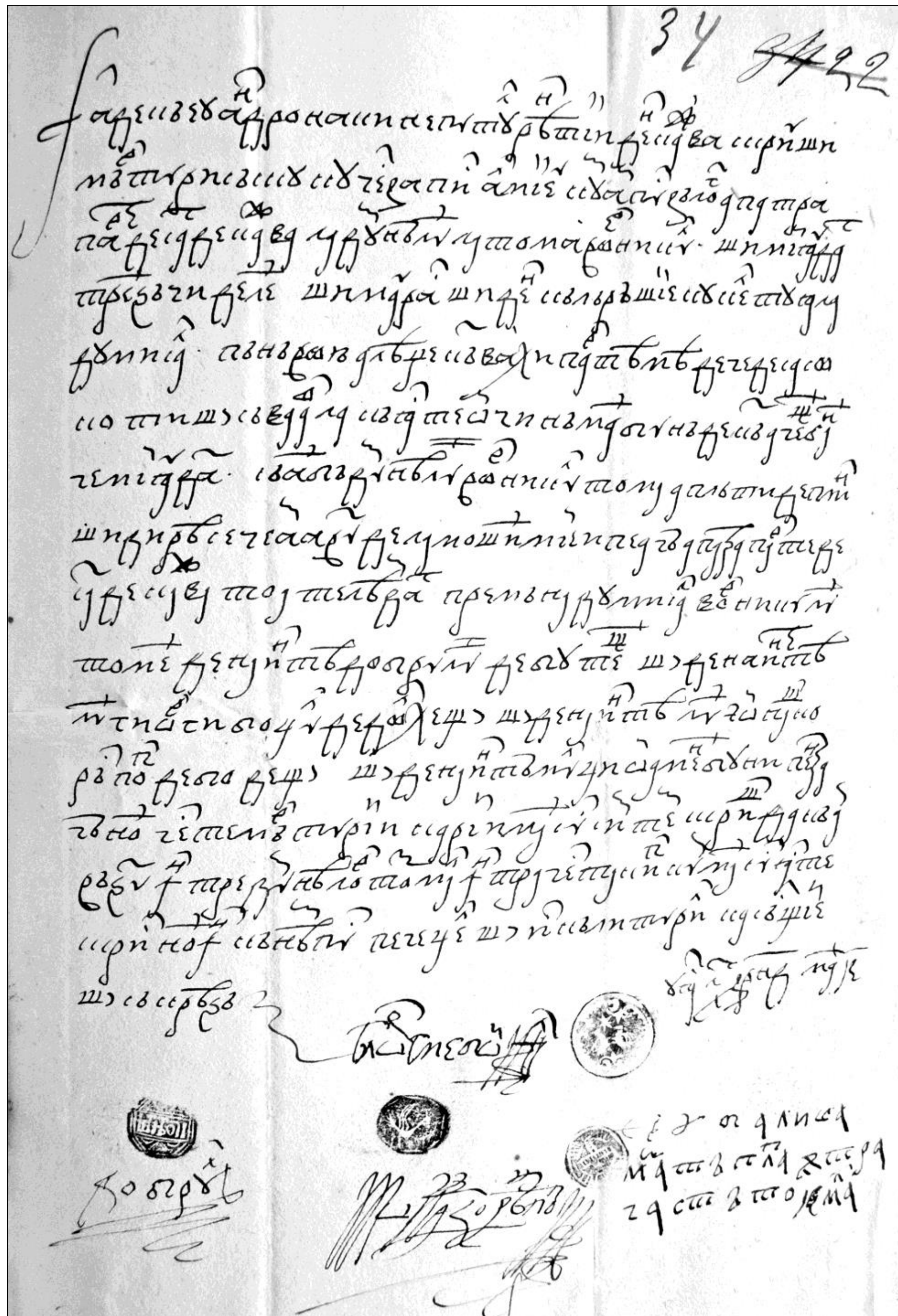
Keywords: Golia Monastery, Museum of Agnita, Sibiu County Directorate of the National Archives, village of Cajba, the families of Cantacuzino and Racoviţă.

Among the documents strayed within the archive of the Golia Monastery – which failed to be included in the cargo transported to the Vatoped Monastery on Mount Athos –, several dozens ended up, because of a mix-up, in the Museum of Agnita. Afterwards, they were taken over by the Sibiu County Directorate of the National Archives. The documents were divided, quite randomly, into two files; we publish now 16, dating from the interval 1606−1751. The oldest ones – also the most important and beautiful – concern the following: the village of Cajba (Cajva), within the old region of Iașilor, on the left bank of Prut, whose history was thus “found again”; the Golia Monastery, within the city of Iași, regarding whose history we discovered interesting information; the families of Cantacuzino and Racoviţă, whose genealogies were thus usefully completed.

ANEXE

Doc. nr. 6

Doc. nr. 12